

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Extra remiss

- Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.

Titel: Extra remiss – Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.
Utgivare: Boverket, februari, 2024.
Processnummer: 3.2.1
Diarienummer: 3295/2022

Sammanfattning

Den 4 maj 2023 skickade Boverket ut en remiss med förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.

Det här remissunderlaget består enbart av justeringar som har gjorts med anledning av inkomna remissynpunkter och nya överväganden.

I avsnitt 3 i detta remissunderlag förklaras bakgrund, beskrivning och konsekvenser av förslagen.

Avsnitt 4 innehåller författningskommentarer till de bestämmelser som är nya eller ändrade i detta förslag. Kommentarererna beskriver bestämmelserna i sin helhet och de kommenteras i relation till BBR.

Den nya författningen i sin helhet, som består av fem kapitel, föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Samtidigt upphävs motsvarande regler i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR. Den nya författningen föreslås ha en övergångstid om ett år.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag.....	5
2 Inledning.....	7
2.1 Förkortningar	7
3 Bakgrund till de nya förslagen	8
3.1 Allmänt om kapitel 1	8
3.2 Mindre avvikelse.....	8
3.2.1 Remissinstansernas synpunkter	8
3.2.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag	8
3.2.3 Konsekvenser	9
3.3 Projektering och utförande	9
3.3.1 Remissinstansernas synpunkter	9
3.3.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag	9
3.3.3 Konsekvenser	9
3.4 Definitioner	9
3.5 Tillgänglighet och användbarhet	10
3.5.1 Remissinstansernas synpunkter	10
3.5.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag	10
3.5.3 Konsekvenser	10
3.5.4 Paragraf om utformning av tomt utgår	10
3.6 Säkerhet vid användning vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader.....	11
3.6.1 Remissinstansernas synpunkter	11
3.6.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag	11
3.6.3 Konsekvenser	12
3.7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	12
4 Författningskommentarer	14
4.1 1 kap. Övergripande bestämmelser	14
4.2 2 kap. Tillgänglighet och användbarhet	15
4.3 5 kap. Säkerhet vid användning vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader.....	16

1 Författningsförslag

1 kap. Övergripande bestämmelser

Mindre avvikelse från föreskrifterna i denna författning

3 § Mindre avvikelse får göras från föreskrifterna i 6–14 §§ och 5 kap. i denna författning, i enskilda fall om

1. det finns särskilda skäl,
2. anläggningen ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande, och
3. det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.

Om mindre avvikelse enligt första stycket tillämpas ska skälen för detta dokumenteras i samband med den projektering som regleras i 8 §.

Projektering och utförande

8 § Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska projekteras

1. på ett fackmässigt sätt,
2. så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven i dessa föreskrifter uppfylls, och
3. så att förutsatt underhåll kan ske.

Projekteringen ska dokumenteras.

Första och andra styckena gäller inte om det är obehövt.

2 kap. Tillgänglighet och användbarhet

4 a § När gångvägar som avses i 4 § har vilplan för att vara tillgängliga och användbara ska vilplanets längd minst medge plats för en rullstol som manövreras av en hjälpare.

5 kap. Säkerhet vid användning vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader

4 § Fasta bassänger avsedda för bad eller simning på en tomt ska ha skydd mot drunkning. Skydden ska utformas så att yngre barn inte kan ta sig förbi dem.

1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Äldre bestämmelser i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd får dock tillämpas i den utsträckning som framgår av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till Boverkets föreskrifter (2024:xx) om ändring i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd

2 Inledning

Den 4 maj 2023 skickade Boverket ut en remiss med förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.

Med anledning av inkomna remissynpunkter och nya överväganden har Boverket funnit anledning att justera vissa delar av förslaget. Detta remissunderlag avser enbart de delar som berör dessa justeringar. I avsnitt 3 framgår och beskrivs närmare vilka paragrafer som nu föreslås utgå, justeras och läggas till.

Boverket vill endast ha synpunkter på de justerade förslagen i denna extra remiss.

Parallellt med denna extra remiss arbetar Boverket med ändringar och andra förtydliganden i de delar som inte omfattas av denna remiss. För närvarande finns inte ytterligare justeringar av det slag som föranleder ny remiss.

För att underlätta läsningen av extra remissen används samma paragrafnumrering som vid tidigare remiss. I det fallet det har tillkommit en ny paragraf mellan två äldre, tillkommer ett ”a”. För att se helheten kan den tidigare remissen hämtas på Boverkets webbplats under äldre remisser. Paragrafnumreringen kan komma att ändras i den slutliga författningen.

2.1 Förkortningar

BBR	Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd
PBL	Plan- och bygglagen (2010:900)

3 Bakgrund till de nya förslagen

3.1 Allmänt om kapitel 1

I kapitel 1 finns ett antal bestämmelser som är likalydande i de olika nya förslagen med föreskrifter. Boverkets bedömning är att det underlättar om de olika föreskrifterna så långt som möjligt har en enhetlig formulering om det inte finns sakliga skäl för annat.

Synpunkter på de gemensamma bestämmelserna har kommit in i olika remisser. I de delar paragraferna ska vara likalydande har hänsyn därför tagits till synpunkter som kommit in i alla remisser.

3.2 Mindre avvikelser

3.2.1 Remissinstansernas synpunkter

Flera remissinstanser har ifrågasatt att byggnadsnämnden inte längre ska fatta ett särskilt beslut om mindre avvikelser. Många menar att en tillämpning av bestämmelsen åtminstone bör dokumenteras på något sätt, till exempel i beslutet om lov.

3.2.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag

Boverket står fast vid tidigare bedömningar om att byggnadsnämnden inte bör fatta ett särskilt beslut om mindre avvikelser. Ett dokumentationskrav av mindre avvikelser bör dock införas. Dokumentationen kan fungera som ett stöd både för byggherren och byggnadsnämnden. Inte minst uppmärksammar det byggnadsnämnden på att byggherren har tillämpat bestämmelsen om mindre avvikelser. Byggnadsnämnden kan vid behov lyfta denna fråga vid det tekniska samrådet.

Det är byggherren som har ansvaret för att en åtgärd uppfyller alla krav i författningen. Kravet gäller oavsett om åtgärden är lovpliktig, anmälningsskyldig eller inget av det. Det är Boverkets bedömning att det är byggherren som i sin projektering, på ett ansvarsfullt sätt, ska avgöra om en mindre avvikelse från en föreskrift kan tillämpas. Det är därför lämpligt att införa ett krav på att mindre avvikelser ska dokumenteras i samband med projekteringen. Det ställs inga formkrav på hur dokumentationen ska gå till, det kan till exempel räcka med en notering på en handling i ärendet hos byggnadsnämnden.

3.2.3 Konsekvenser

I förhållande till föregående remiss innebär förslaget begränsade konsekvenser i förhållande till gällande rätt. Det bedöms inte bli en betungande uppgift för byggherren utan snarare en förenkling.

3.3 Projektering och utförande

3.3.1 Remissinstansernas synpunkter

I det tidigare remitterade förslaget angavs det i 1 kap. 8 § att anläggningar skulle projekteras om det inte var uppenbart obehövt. Det har påpekats i några remissvar att formuleringen kan uppfattas som att projekteringen även ska utföras när den är ”obehövt” så länge som den inte är ”uppenbart obehövt”.

3.3.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag

Boverket delar remissinstansernas synpunkter. Förstärkningsordet ”uppenbart” stryks.

3.3.3 Konsekvenser

I förhållande till föregående remiss innebär förslaget begränsade konsekvenser i förhållande till gällande rätt. Det bedöms innebära en viss förenkling för byggherren.

3.4 Definitioner

I det tidigare remitterade förslaget fanns det i 1 kap. 5 § en definition av barn, ”personer i förskoleåldern”. När det gäller utrymmen inuti en byggnad finns det en liknande bestämmelse i avsnitt 8:11 BBR. Boverket har mottagit en mängd synpunkter på svårigheten att använda en definition som avviker från FN:s konvention om barnets rättigheter, där det med barn avses personer upp till 18 år. Boverket bedömer dock att det kan finnas tillfällen där man behöver avgränsa en bestämmelse till att enbart omfatta vissa barn. Boverket har gjort bedömningen att det är nödvändigt när det gäller vissa paragrafer i kapitel 4 och 5. Alternativet skulle exempelvis vara att skyddsanordningar för en fast bassäng skulle utformas både för en 3-åring och en 17-åring, vilket inte är genomförbart och inte heller syftet. Boverket har dock valt att ta bort definitionen i 1 kap. 5 § och i stället precisera direkt i föreskriftstexten att det specifikt handlar om yngre barn. Med yngre barn avser Boverket barn till och med 72 månader, det vill säga 6 år. Läs mer om detta i avsnitt 3.6.

3.5 Tillgänglighet och användbarhet

3.5.1 Remissinstansernas synpunkter

Av de remissinstanser som har kommenterat specifikt om föreskrifterna i 2 kap. så har flertalet synpunkter på att preciseringar av ramp saknas i förslaget. Många tar upp även att begränsning av gångvägars längd saknas, och detta kopplas till reglering av vilplan. Flera remissinstanser uttrycker att de tolkar det som att det inte finns reglering av vilplan, att "kravet har utgått".

3.5.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag

Boverket bedömer att det finns behov av att tydliggöra att vilplan kan behövas för att en lutande gångväg ska vara tillgänglig och användbar. En ny bestämmelse föreslås, som även ställer ett funktionskrav på vilplanets utformning, där de dimensionerande måtten enligt 2 § ska tillämpas. Dock föreslås inte något krav som anger att vilplan ska finnas i vissa angivna situationer.

Boverket bedömer fortsatt, liksom i tidigare remissutgåva, att några föreskrifter med preciseringar särskilt om ramper inte ska föreslås. Detta eftersom Boverket bedömer att det tidigare remitterade förslagets nivå av precisering är ändamålsenlig som krav på utformning av en tomt.

3.5.3 Konsekvenser

Ett av målen med förslaget till nya byggregler är en mer flexibel tillämpning av byggreglerna. Den preciserade bestämmelsen om vilplan som nu föreslås medför att flexibiliteten inte ökar i lika stor utsträckning som med det tidigare remitterade förslaget. Men samtidigt minskar risken för otydligheter om utformningen av tillgängliga och användbara gångvägar, som det tidigare remitterade förslaget innebar. De konsekvenser som den otydligheten medför kan därmed begränsas.

3.5.4 Paragraf om utformning av tomt utgår

Jämfört med den tidigare remissen så utgår paragrafen 2 kap. 1 §. Paragrafen handlade om att vid utformningen av en tillgänglig och användbar tomt skulle hänsyn tas till hur den skulle användas och till användningens omfattning. Boverket har kommit fram till att paragrafen ska utgå. Det på grund av otydligheten kring vad som krävs för att uppfylla paragrafen och även med hänsyn till inkomna synpunkter kring tolkning av paragrafens innebörd. Innehållet i den borttagna paragrafen omfattas till större del av de andra paragraferna som handlar om tillgängliga och användbara tomter i kapitel 2. Genom att paragrafen utgår försvinner alltså inget sakinhåll.

3.6 Säkerhet vid användning vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader

3.6.1 Remissinstansernas synpunkter

Ett flertal remissinstanser har haft synpunkter på Boverkets förslag till definition av barn i samband med krav på skyddsanordningar vid uppförande av olika anläggningar på tomt i kapitel 5 i författningsförslaget. Ett flertal remissinstanser har ansett att definitionen varit för snäv och framfört att den borde omfatta barn som är äldre än 72 månader. Remissinstansernas förslag om den övre åldersgränsen varierar från 12 till 18 år. Ett flertal remissinstanser har även påpekat att en höjd ålder är särskilt viktigt när det gäller anläggningar där det finns risk för drunkning, som exempelvis fasta bassänger och dammar med mera.

3.6.2 Boverkets bedömning och beskrivning av nytt förslag

Boverket har utrett frågan närmare och bland annat tittat på statistik kring drunkning och barn. Boverket har även inhämtat information kring andra myndigheters angränsande regler och begrepp i frågan. I det tidigare remitterade förslaget fanns det i 1 kap. 5 § en definition av barn, ”personer i förskoleåldern”. När det gäller utrymmen inuti en byggnad finns det en liknande bestämmelse med samma åldersavgränsning i avsnitt 8:11 BBR. Den avsedda avgränsningen har varit densamma sedan bestämmelsen infördes i BBR för byggnader. Boverket har dock valt att ta bort definitionen 1 kap. 5 § och i stället precisera direkt i föreskriftstexten att det specifikt handlar om yngre barn. Denna åldersavgränsning överensstämmer även med det krav som finns när det gäller byggnader i Boverkets förslag till föreskrifter om säkerhet vid användning av byggnader. Vad remissinstanserna har anfört föranleder alltså inte någon förändring av vilken ålder, för tillfället upp till 72 månader, 6 år, som skyddsanordningarna ska projekteras och utformas för.

Boverket finner däremot att utifrån remissinstansernas synpunkter kring att drunkning är en vanlig dödsorsak särskilt för yngre barn, och att dessa barn inte alltid står under ständig tillsyn av vuxna, skäl att ta bort undantaget från kravet på skyddsanordningar i fasta bassänger. I bestämmelsen om fasta bassänger finns ett undantag från kravet på skyddsanordning om vattendjupet är på 0,2 meter eller mindre. Boverkets bedömning är, dels att det borde vara mycket ovanligt med fasta bassänger med ett sådant grunt vattendjup, dels att om sådana finns, så är det ändå tillräckligt djupt för att yngre barn ska riskera att drunkna. Om begränsningen till fasta bassänger med ett vattendjup på 0,2 meter eller mer skulle finnas kvar, skulle den också främst riskera att drabba åldersgruppen 0–4 år som är överrepresenterad i olycksstatistiken. Boverket gör därför bedömningen att bestämmelsens begränsning av tillämpningsområdet, till fasta bassänger med ett vattendjup på 0,2 meter eller mer, tas bort.

Boverket bedömer även att det är en förenkling vid den praktiska tillämpningen av bestämmelsen eftersom kravet på skyddsanordning för barn upp till 72 månader gäller så fort det går att konstatera att det finns en fast bassäng. Begränsningen skulle också ha kunnat tolkas godtyckligt, till exempel att en fast bassäng som händelsevis råkat vara nästan tom på vatten inte skulle omfattas av kravet, liksom att det vid byggnadsnämndens tillsyn skulle räcka att sänka vattennivån för att bassängen inte ska omfattas av bestämmelsen.

3.6.3 Konsekvenser

Ett av målen med förslaget till nya byggregler är att kravnivåerna jämfört med BBR i huvudsak ska vara oförändrade. Bestämmelsen för skydd mot olyckor på tomter gällande fasta bassänger avsedda för bad eller simning är i BBR begränsad till fasta bassänger med ett vattendjup på 0,2 meter eller mer. Att begränsningen plockas bort i det nuvarande förslaget får således ses som en skärpning av kravnivån.

Samtidigt minskar risken för otydligheter om i vilken utsträckning och situation som begränsningen till ett vattendjup på 0,2 meter eller mer verkligen utgör ett undantag från kraven i bestämmelsen. Undantaget har i praktiken dessutom tagit sikte på en mycket begränsad andel bassänger, då det inte har avsett de icke fasta bassänger där en vattennivå på högst 0,2 meter torde vara vanligare.

Boverkets bedömning är att förslaget medför positiva konsekvenser med ett ökat skydd för barn jämfört med BBR. Anledningen är att kravnivån när skyddsanordningar krävs skärps när det gäller utformningen av skyddsanordningar för att förhindra att barn skadas eller dör när det gäller drunkning. De funktionskrav som har betydelse för barn på en tomt är i grunden desamma som i BBR.

3.7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya författningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Samtidigt kommer motsvarande bestämmelser i BBR att upphävas genom en annan författning.

Den nya författningens övergångsbestämmelser hänvisar till övergångsbestämmelser i den författning som upphäver de äldre bestämmelserna. Den sistnämnda författningen föreslås ha en övergångstid om ett år, alltså till den 1 januari 2026. Under denna övergångstid kommer det att vara möjligt för byggherrar att välja att tillämpa de nya bestämmelserna eller att tillämpa de gamla upphävda bestämmelserna i BBR.

Hur länge dessa övergångsbestämmelser får tillämpas beror på om den åtgärd som utförs kräver bygglov eller anmälan. För lovpliktiga åtgärder gäller att de gamla bestämmelserna i BBR får tillämpas om ansökan om bygglov görs före

den 1 januari 2026. För anmälningspliktiga åtgärder får BBR tillämpas om anmälan görs före den 1 januari 2026. För åtgärder som inte kräver vare sig bygglov eller anmälan får BBR tillämpas om arbetena påbörjas före den 1 januari 2026.

Övergångstiden motiveras av att byggherrarna ska få god tid på sig för att ställa om arbetet till de nya förhållandena.

4 Författningskommentarer

4.1 1 kap. Övergripande bestämmelser

Mindre avvikelse från föreskrifterna i denna författning

3 §

Mindre avvikelse får göras från föreskrifterna i 6–14 §§ och 5 kap. i denna författning, i enskilda fall om

1. det finns särskilda skäl,
2. anläggningen ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande, och
3. det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.

Om mindre avvikelse enligt första stycket tillämpas ska skälen för detta dokumenteras i samband med den projektering som regleras i 8 §.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:21 BBR.

Om kraven i föreskrifterna i 1 kap. 6–14 §§ och 5 kap. blir orimliga i det enskilda fallet är det möjligt avvika från dem under vissa förutsättningar. Lösningar som uppfyller syftet med kraven i föreskrifterna kan då användas, trots att de formellt strider mot föreskrifternas ordalydelse.

Delar av allmänna råd från BBR är i författningen införda som föreskrifter. Därför kan det finnas större behov än med gällande regler att tillämpa mindre avvikelser från föreskrifterna, i de fall då anläggningens tänkta funktion eller användning gör uppfyllandet av kravet enligt den exakta ordalydelsen oskäligt.

Syftet är även att tydliggöra byggherrens och byggnadsnämndens roller som följer av PBL. Ansvar för om en mindre avvikelse är lämplig faller på byggherren. Om byggherren däremot tillämpar regeln om mindre avvikelse felaktigt kan byggnadsnämnden, liksom vad gäller andra byggregler, kräva komplettering, ytterst neka startbesked eller slutbesked och ingripa genom tillsyn.

Hanteringen av mindre avvikelse skiljer sig inte från hur reglerna i författningen i övrigt hanteras.

Byggherrens ansvar för sin anläggning tydliggörs när texten om att byggnadsnämnden ska lämna ett medgivande tas bort.

Om bestämmelsen om mindre avvikelse tillämpas ska skälen för det dokumenteras i samband med projekteringen. Det kan ske genom en notering i en handling i ärendet hos byggnadsnämnden.

Närmare överväganden finns i avsnitt 3.2.

Projektering och utförande

8 §

Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska projekteras

1. på ett fackmässigt sätt,
2. så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven i dessa föreskrifter uppfylls, och
3. så att förutsatt underhåll kan ske.
Projekteringen ska dokumenteras.
Första och andra styckena gäller inte om det är obehövligt.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:31 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att anläggningar ska projekteras så att föreskrifterna i 5 kap. kan uppfyllas och att projekteringen ska dokumenteras på något sätt.

Närmare överväganden finns i avsnitt 3.3.

4.2 2 kap. Tillgänglighet och användbarhet

4 a §

När gångvägar som avses i 4 § har vilplan för att vara tillgängliga och användbara ska vilplanets längd minst medge plats för en rullstol som manövreras av en hjälpare.

Motsvarande bestämmelse finns i allmänt råd till avsnitt 3:1222 BBR.

Bestämmelsen anger att om en gångväg som avses i 4 § har vilplan för att den ska vara tillgänglig och användbar så ska längden på vilplanet medge plats för en hjälpare och vid utformningen ska det även tas hänsyn till dimensionerade mått i 2 §. Hur stort vilplanet behöver vara beror på hur det utformas och disponeras. Det innebär att storleksbehovet påverkas av om man exempelvis behöver ändra förflytningsriktning på vilplanet. Det behöver då finnas plats för att kunna svänga eller vända med en rullstol. Dessutom tydliggörs att det behöver finnas plats för en rullstol som manövreras av en hjälpare. Det kan vara antingen en elektrisk rullstol eller en manuell rullstol där en person hjälper till bakom.

Närmare överväganden finns i avsnitt 3.5.

4.3 5 kap. Säkerhet vid användning vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader

4 §

Fasta bassänger avsedda för bad eller simning på en tomt ska ha skydd mot drunkning. Skydden ska utformas så att yngre barn inte kan ta sig förbi dem.

Motsvarande bestämmelse finns avsnitt 8:951 BBR.

Bestämmelsen innebär en kravskärpning i sak jämfört med reglerna i BBR. Bestämmelsen innebär att kravet på skydd mot drunkning gäller oavsett vattendjup och kravet på skyddsanordningar blir därmed gällande så fort det är en fast bassäng avsedd för bad eller simning på en tomt.

Skrivningen om fast plaskdamm har tagits bort eftersom dessa omfattas av den inledande meningen om fast bassäng. Bestämmelsen gäller endast för pooler och bassänger som är fasta, det vill säga inte för flyttbara bassänger. Bassängerna ska vara avsedda att användas för bad och simning. Bassängerna kan variera i storlek och föreskriften gäller oberoende av detta. Föreskriften gäller inte för bassänger som har uppförts för ett annat syfte än bad eller simning, till exempel för odling av olika slag, för konst- eller prydnadsändamål eller för förflyttning. När det gäller anläggningar som liknar bassänger, exempelvis dammar och behållare med vätska som inte är slutna, så omfattas dessa av en annan bestämmelse.

Skydden som avses i bestämmelsen kan vara av olika slag, exempelvis stängsel, staket, skyddstäckning, skyddsnät och låsbart pooltak. I bestämmelsen anges även att dessa skydd ska specifikt utformas så att yngre barn inte kan ta sig förbi dem. Med yngre barn avses i bestämmelsen personer upp till och med förskoleåldern; det vill säga, till en ålder av högst 72 månader, 6 år. Denna åldersavgränsning överensstämmer även med det krav som finns när det gäller byggnader, i Boverkets förslag till föreskrifter om säkerhet vid användning av byggnader. För barn är drunkning numera en relativt sällsynt olyckshändelse, men när det gäller olyckor i simbassäng är yngre barn överrepresenterade och bör därför visas mer omsorg från samhällets sida.¹

Närmare överväganden finns i avsnitt 3.4 och 3.6.

¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Drunkning i Sverige 1997–2011, s. 54.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se